

Handläggare  
Lewin Karin

Datum  
2016-04-15

Diarienummer  
KSN-2016-0450

Kommunstyrelsen

## Yttrande över betänkandet **Kroppsbehandlingar – Åtgärder för ett stärkt konsumentskydd (SOU 2015:100)**

### Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att avge yttrande till Socialdepartementet enligt ärendets **bilaga 1**.

### Ärendet

Socialdepartementet har till Uppsala kommun överlämnat betänkandet ”Kroppsbehandlingar – Åtgärder för ett stärkt konsumentskydd” för yttrande senast den 16 maj 2016.

Utredningen, som antagit namnet Skönhetsutredningen, har haft i uppdrag att lämna förslag som syftar till att stärka skyddet för den enskilde vid behandlingar och ingrepp som kräver medicinsk kunskap och erfarenhet eller kan innebära betydande hälsorisker, men som inte är hälso- och sjukvård eller tandvård. I uppdraget ingår att ta ställning till vilka ändringar som krävs för att säkerställa att den enskilde ges en god och säker behandling samt ett tillräckligt konsumentskydd.

Utredningens sammanfattning återges i ärendets **bilaga 2**.

Betänkandet som helhet finns att läsa på:

<http://www.regeringen.se/contentassets/c4e8e2941f184cf687325953e5838f9e/kroppsbehandlingar--atgarder-for-ett-starkt-konsumentskydd-sou-2015100.pdf>

### Beredning

Remissvaret har beretts av en arbetsgrupp med tjänstepersoner från kommunledningskontoret, arbetsmarknadsförvaltningen och miljöförvaltningen.

### *Föredragning*

I syfte att stärka skyddet för den enskilde vid kroppsbehandling som kan innebära en betydande hälsorisk föreslår utredningen dels en ny lag gällande kroppsbehandlingar, dels en nationell, webbaserad informationstjänst med oberoende information om kroppsbehandlingar. Syftet med lagen är att stärka konsumentens skydd genom högre krav på näringsidkare. Med ett tydligt regelverk får samhället också ökad kontroll över aktuella verksamheter. Med lagstiftade regler blir det även lättare för konsumenten att hävda sina rättigheter vid en eventuell tvist med näringsidkaren. Utredningen föreslår att kommunen blir ansvarig tillsynsmyndighet för all verksamhet som omfattas av lagen. Lagförslaget innebär därmed att kommunernas tillsynsuppdrag utvidgas.

För kommunens del innebär förslaget att ett arbete med att ta fram processer och rutiner för att kunna säkerställa det utvidgade ansvaret, måste påbörjas.

I förslaget till yttrande framhålls att utredningens förslag är välkommet och har förutsättningar att stärka konsumenternas skydd.

Kommunen framhåller i förslaget till yttrande att de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna utreds noga. Det råder oklarhet kring vilka ekonomiska konsekvenser förslaget kan innebära för kommunen, främst på grund av brist på statistik över antalet verksamhetsutövare.

Slutligen lämnas vissa lagtekniska kommentarer.

### *Ekonomiska konsekvenser*

Inte aktuellt i detta ärende.

Joachim Danielsson  
Stadsdirektör

Christoffer Nilsson  
Chef kommunledningskontoret

Handläggare  
Lewin Karin

Datum  
2016-04-12

Diarienummer  
KSN-2016-0450

Socialdepartementet

s.registrator@regeringskansliet.se  
[s.fs@regeringskansliet.se](mailto:s.fs@regeringskansliet.se)

## **Kroppsbehandlingar – Åtgärder för ett stärkt konsumentskydd (SOU 2015:100) – ert dnr S2015/07738/FS**

Uppsala kommun (kommunen) har beretts möjlighet att lämna synpunkter på Socialdepartementets remiss av betänkandet Kroppsbehandlingar – Åtgärder för ett stärkt konsumentskydd (SOU 2015:100).

### *Sammanfattning*

Kommunen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag. Kommunen delar utredningens slutsats att förutsättningarna för att den enskilde ges en god och säker behandling, ökar med en ny konsumentskyddslag. Kommunen delar även utredningens slutstaser om att med ett tydligt regelverk får samhället ökad kontroll över aktuella verksamheter och det blir lättare för konsumenten att hävda sina rättigheter vid en eventuell tvist med näringsidkaren. Det är viktigt att förslaget om att införa en informationstjänst om kroppsbehandlingar genomförs då en sådan tjänst kommer att utgöra ett bra stöd för individens beslut inför ett ingrepp. Informationstjänsten är även en hjälp för kommunens konsumentrådgivning.

Utredningen föreslår att kommunerna blir ansvarig tillsynsmyndighet för all verksamhet som omfattas av lagen. Lagförslaget innebär därmed att kommunernas tillsynsuppdrag vidgas till att även omfatta tillsyn över verksamheter där legitimerad personal erbjuder kroppsbehandlingar med syfte att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk. För kommunens del innebär förslaget således att ett arbete med att ta fram processer och rutiner för att kunna säkerställa det utvidgade ansvaret, måste påbörjas. Det är viktigt att det vidtas en grundlig utredning kring med vilket belopp staten ska ersätta kommunerna avseende den s.k. första fasen så att kommunernas ökade kostnader kompenseras.

Kommunstyrelsen vill framföra följande synpunkter avseende de olika delarna i betänkandet.

### *10.1.3 Kroppsbehandlingar som omfattas av lagen*

I dag saknar kommunen tillräcklig kompetens avseende tillsyn av kirurgiska ingrepp, basal hygien vid kirurgiska ingrepp och laserbehandlingar. Vidare saknas erfarenhet om vissa mer

avancerade skönhetsbehandlingar. Det tillkommer ständigt nya behandlingar och produkter på marknaden varför kommunen fortlöpande behöver uppdatera sin kompetens. Kommunen anser att man bör överväga om Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ska bli den myndighet som ansvarar för, eller i vart fall till en början, ansvarar för förebyggande tillsyn och tillstånd över just kirurgiska ingrepp, basal hygien vid kirurgiska ingrepp och laserbehandlingar. Detta då IVO redan har tillsyn över liknande kirurgiska ingrepp på sjukhus på grund av medicinska skäl, t.ex. utstående öron och fettreducering.

#### *10.1.10 Tillsyn*

Utredningen föreslår att den ansvariga kommunala nämnden, om skäl finns, ska meddela Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i de fall där legitimerad personal är verksam. Kommunen efterfrågar ett klagörande hur detta förslag förhåller sig till bestämmelsen om sekretess i kommunens tillsynsverksamhet enligt 30 kap. 12 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och vad som avses med att uppgifterna ska lämnas "rent upplysningsvis" (s. 206).

Det behövs ett förtydligande angående tillsynsansvaret under införandet av lagstiftningen. Det kan uppstå gränsdragningsproblem mellan berörda myndigheter med delat tillsynsansvar. Kommunen efterfrågar ett klagörande avseende bl.a. ansvaret på nationell nivå, utöver det ansvar Socialstyrelsen och Läke medelsverket har, vilken myndighet som ansvarar på regional nivå eftersom små kommuner kan ha svårt att anställa personal med kompetens samt länsstyrelsernas roll.

Det kommer att ta tid att bygga upp yrkeserfarenhet för att göra bedömningar rättsäkert och kunskap om detta kommer till en början att kräva ökad tillsynsvägledning. Det kommer att behövas utbildning i den nya lagstiftningen innan den börjar gälla. Framtagna checklistor och arbetsmaterial kan underlätta övergången till en ny lagstiftning. I början kan det annars vara svårt med likvärdig tillsyn. Det kommer att behövas en tydlig tillsynsvägledning för att stödja en effektiv, rättssäker och likvärdig tillsyn. Kommunen ser ett värde i att detta arbete sker gemensamt, t.ex. i regi av SKL.

#### *10.1.11 Register*

Uppsala kommun tillstyrker om ett nationellt register över verksamheter med tillstånd för att kunna se var och vilka verksamheter som finns och om de upphör. Tillsynen kommer att bli lättare att planera eftersom antalet verksamheter kommer att finnas registrerat i registret. Hantering och arkivering av personuppgifter samt skydd av konsumentens integritet och personuppgifter kommer att öka och att behöva ses över.

På s. 209 anges det att lokalen ska utgöra en separat del med egen ingång och egna hygienutrymmen som inte delas med familjen. Detta framgår inte av lagtexten. Det behövs

därför ett förtydligande om huruvida bestämmelsen i stället ska framgå av t.ex. myndighetens föreskrifter.

#### *14.1.1 Konsekvenser för staten, kommunerna och landstingen samt förslag på finansiering*

Utredningen avstår från att uppskatta det totala antalet verksamheter som kan komma att omfattas av den nya lagen eftersom utredningen anser att det finns risk för att summan blir klart missvisande. Utredningen kan dock konstatera att några kommuner kan komma att behöva öka sin bemanning för att hantera tillståndsansökningar samt svara upp mot ökat tillsynsbehov. Det krävs, enligt utredningen, en initial kostnadsökning för att upparbeta kompetens och dessa kostnader kan komma att påverka storleken på handläggningsavgiften (s. 257).

Uppsala kommun kommer att få en ökad personalkostnad och kostnad för utbildning av personal eftersom det i dagsläget inte finns tillräcklig eller saknas kompetens inom kroppsbehandlingar. Till exempel kommer behov finnas att anställa någon som har kunskap i grundläggande hygien vid kirurgiska ingrepp.

Utredningen föreslår att staten avseende kostnader för den s.k. första fasen (bl.a. för att utarbeta föreskrifter, utbilda personal om innehållet i nya föreskrifter, framtagande av nya rutiner för handläggning av tillstånd och tillsyn samt anställa personal som kan handlägga tillstånd och utöva tillsyn) ger kommunerna ett anslag i form av ett engångsbelopp. Utredningen kan inte föreslå något belopp eftersom statistik saknas över antalet verksamhetsutövare (s. 257). Det är viktigt att regeringen utreder denna fråga noga och har en nära dialog med respektive kommun så att ersättningsbeloppet blir rimligt.

#### *15.6.1 Konsekvenser för kommunerna*

Utredningen bedömer att förslaget om en informationstjänst inte påverkar det kommunala självstyret. Informationstjänsten kan snarare bli ett stöd för kommunens konsumentvägledare i deras arbete (s. 295). Kommunen delar utredningens bedömning.

#### *Övrigt*

Utredningen föreslår inte några övergångsbestämmelser. Enligt kommunens tolkning innebär det därmed att de verksamheter som finns vid lagens ikraftträdande och som då inte erhållit tillstånd, inte får fortsätta med sin verksamhet. Det är viktigt att branschen får information i god tid om den nya regleringen.

Kommunen anser att certifiering under ackreditering av företagen innan de får börja sin verksamhet är ett bra alternativ.

För kommunstyrelsen

Marlene Burwick  
ordförande

Ingela Persson  
sekreterare

## Sammanfattning

Kroppsbehandlingar med syfte att förändra utseendet är en konsumenttjänst som kan innebära en betydande hälsorisk. Marknaden för dessa behandlingar är i dag delvis oreglerad, vilket gör att det finns allvarliga brister i förutsättningarna för konsumenten att genomgå en säker behandling. Uppdraget för utredningen är att ta ställning till vilka ändringar som krävs för att säkerställa att den enskilde ges en god och säker behandling samt ett tillräckligt konsumentskydd. I syfte att stärka skyddet för den enskilde vid kroppsbehandling som kan innebära en betydande hälsorisk föreslår utredningen:

- en ny lag gällande kroppsbehandlingar som syftar till att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk,
- en nationell, webbaserad informationstjänst med oberoende information om kroppsbehandlingar som syftar till att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk.

Kroppsbehandlingar som syftar till att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk, innefattar ett brett och diversifierat spektra av olika aktörer, behandlingar och regelverk.

Det saknas i dag en samlad reglering för under vilka förutsättningar dessa kroppsbehandlingar får genomföras. Flera myndigheter har olika tillsynsansvar och det råder vissa oklarheter om var ansvaret börjar respektive upphör. Bristen på statistik gör det svårt att fastställa antal verksamheter, förekomsten av olika behandlingar, eventuella komplikationer och marknadens utveckling. Vidare finns det inga särskilda krav på näringsidkaren om informationsskyldighet, försäkring eller vilken kompetens som krävs för att utföra olika kroppsbehandlingar.

Det brister också i förutsättningarna för att konsumenten ska kunna göra ett aktivt och medvetet val, eftersom det saknas lättillgänglig, samlad och oberoende information om vilken reglering som gäller, vad det innebär att genomgå en kroppsbehandling samt vilka risker den kan medföra. På den konkurrenskraftiga marknaden av kroppsbehandlingar kan det som konsument dessutom vara svårt att urskilja vilken information som är väsentlig för given behandling.

### Utgångspunkter

Utredningens förslag omfattar *kroppsbehandlingar i syfte att förändra utseendet och som kan medföra en betydande hälsorisk*. Att en kroppsbehandling kan medföra en betydande hälsorisk innebär att den kan överföra smitta, ge svåra skador, leda till svåra sjukdomar eller ge bestående men. Vidare bedömer utredningen att kroppsbehandlingar är en *konsumenttjänst* vilket innebär att de konsumentskyddande reglerna gäller.

Utredningen vill klargöra att de kroppsbehandlingar som avses *inte* faller inom hälso- och sjukvårdens regelverk eftersom syftet med kroppsbehandlingar generellt sett inte handlar om att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. De ingår därför inte i hälso- och sjukvårdsdefinitionen. Vissa kroppsbehandlingar genomförs visserligen inom ramen för hälso- och sjukvård, men det handlar då om medicinskt indikerade eller rekonstruktiva behandlingar. Denna typ av behandlingar ingår inte i utredningens uppdrag.

### Förslag om en ny lag om kroppsbehandlingar som syftar till att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk

Förutsättningarna för att den enskilde ges en god och säker behandling ökar med en ny konsumentskyddslag. Syftet med lagen är att stärka konsumentens skydd genom högre krav på näringsidkare. Utredningen vill betona att kroppsbehandlingar med syfte att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk är en konsumenttjänst, inte hälso- och sjukvård. Med ett tydligt regelverk får samhället också ökad kontroll över aktuella verksamheter. Med lagstiftade regler blir det även lättare för

konsumenten att hävda sina rättigheter vid en eventuell tvist med näringsidkaren.

#### *Lagens tillämpningsområde och innehåll*

Utredningen föreslår att lagen gäller kroppsbehandlingar med syfte att förändra utseendet som inte utgör hälso- och sjukvård och som en näringsidkare utför på en konsument. Vidare ska lagen endast gälla kroppsbehandlingar som är förenade med en betydande hälsorisk. Exempel på behandlingar som omfattas av lagen är kirurgiska ingrepp, injektioner, tatuering, piercing, laser, IPL och hudslipning.

Lagförslaget innehåller bestämmelser om verksamheten (t.ex. tillstånd, säkerhetsarbete och personal), behandlingen (t.ex. information, samtycke, medgivande och hälsodeklaration), dokumentation (t.ex. informationshantering, dokumentationsskyldighet och konsumentens rättighet), klagomål (vart konsumenten kan vända sig), tillsyn (t.ex. behörig tillsynsmyndighet och dess befogenheter samt registerhållning), samverkan mellan myndigheter samt straff.

Utmärkande för den nya lagen är förslagen om att:

- avgränsa vissa behandlingar till särskilda yrkesgrupper,
- införa tillståndsplikt för de verksamheter som erbjuder kroppsbehandling i syfte att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk,
- utse kommunen och Inspektionen för vård och omsorg (IVO) till behöriga tillsynsmyndigheter,
- upprätta ett nationellt register över verksamheter med tillstånd.

#### *Kirurgiska ingrepp och injektioner får endast utföras av särskilda yrkesgrupper*

Utredningen föreslår att kroppsbehandlingar som innefattar kirurgiska ingrepp endast får utföras av legitimerad läkare eller legitimerad tandläkare inom respektive kompetensområde. Kroppsbehandlingar som innefattar injektioner direkt under huden (subkutana) eller djupare får endast utföras av legitimerad läkare,



legitimerad tandläkare, legitimerad sjuksköterska eller legitimerad tandhygienist inom respektive kompetensområde. Med begreppet ”inom respektive kompetensområde” avses det område inom vilket den legitimerade kan förväntas ha utvecklat formell och reell kompetens.

#### *Tillståndsplikt införs*

Utredningen föreslår att verksamhet som omfattas av den nya lagen ska ha tillstånd. Det innebär att den, enligt miljöbalken, gällande anmälningsplikten för hygieniska tjänster som innefattar stickande eller skärande verksamhet upphör och ersätts av krav på tillstånd. Krav på tillstånd ska dessutom gälla sådana hygieniska verksamheter som i dag inte omfattas av någon anmälningsplikt men som bedöms vara förenade med en betydande hälsorisk, t.ex. laser- och IPL-behandlingar.

Ansökan om tillstånd ska göras till den kommunala nämnden i den kommun där verksamheten ska bedrivas. Tillståndet gäller som intyg för att verksamheten var godkänd vid den senaste tillsynen och det ska således inte uppfattas som att den är kontrollerad framåt i tiden.

Förslaget innebär vidare att verksamheter som erbjuder behandlingar inom regelverket för hälso- och sjukvården samt den nya lagen om kroppsbehandlingar, måste både anmäla sin verksamhet till IVO i enlighet med 2 kap. 1 § patientsäkerhetslagen och ansöka om tillstånd hos kommunen.

#### *Tillsyn*

Utredningen föreslår att kommunen blir ansvarig tillsynsmyndighet för all verksamhet som omfattas av lagen. Lagförslaget innebär att kommunernas tillsynsuppdrag därmed vidgas till att även omfatta tillsyn över verksamheter där legitimerad personal erbjuder kroppsbehandlingar med syfte att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk. Utgångspunkten är att tillsynen ska vara en form av systemtillsyn i den betydelsen att kommunen kontrollerar att tillsynsobjektet klarar att kontrollera och styra sin verksamhet i enlighet med gällande regelverk.

Tillsynen innefattar däremot varken bedömningar av yrkes- eller kvalifikationskrav eller granskning av den teknik som används.

Kommunen ska meddela IVO om skäl finns i verksamhet med legitimerad personal, t.ex. brister i hygien eller avsaknad av föreskriven dokumentation. IVO ges även rätt att självständigt, efter anmälan eller på eget initiativ, tillsyna enskild legitimerad personal.

#### *Nytt, nationellt register över verksamheter med tillstånd*

Utredningen föreslår att IVO ska ha ansvar för ett nationellt register över verksamheter som har tillstånd att bedriva verksamhet enligt denna lag. Genom att registret ska vara tillgängligt nationellt kan konsumenten enkelt hitta information om verksamheten, t.ex. om den har tillstånd, för vilka behandlingar tillståndet gäller, vart verksamheten bedrivs och vem som är verksamhetsansvarig.

#### **Förslag om en nationell, webbaserad informationstjänst för konsumenter**

Det är av största vikt att konsumenten får bättre förutsättningar till saklig och oberoende information eftersom det handlar om tjänster som kan innebära en betydande hälsorisk. Mot bakgrund av att behandlingarna erbjuds på en växande kommersiell marknad bör det finansiella vinstintresset inte underskattas i sammanhanget. Ju mer medveten konsumenten är om de risker som kan vara förknippade med en påtänkt kroppsbehandling, desto bättre förutsättningar för konsumenten att göra väl avvägda val om vad hen vill utsätta kroppen och hälsan för.

Genom att vara en välinformerad konsument, stärker den enskilde också sitt eget skydd. Det är även i samhällets intresse att konsumenter av kroppsbehandlingar är välinformerade, eftersom eventuella komplikationer kan komma att belasta den offentliga hälso- och sjukvården. Informationstjänsten ska:

- främst anpassas till konsumenten,
- vara ett samarbete mellan berörda myndigheter för att kvalitets-säkra att informationen är saklig och oberoende,

- bidra till att informera om vilka rättigheter och skyldigheter som medföljer före, under och efter en genomförd kroppsbehandling för alla inblandade parter.

En webbaserad informationstjänst kan på ett ändamålsenligt sätt möta behovet av samlad, oberoende information. Ambitionen med informationstjänsten är att nå konsumenten före en behandling genomförs, men även efterköpsproblematik kommer att behöva hanteras. Informationstjänsten ska *inte* vara en klagomålsinstans för anmälan om klagomål eller tjänst som ska förmedla kontakter till eller rekommendera näringsidkares verksamhet som erbjuder kroppsbehandling.

#### *Samarbete mellan myndigheter*

För att konsumenten ska känna förtroende för informationen bör arbetet med informationstjänsten bygga på ett samarbete mellan relevanta myndigheter.

Konsumentverket föreslås bli huvudansvarig för informationstjänsten. Därutöver föreslås följande myndigheter samverka och ansvara för sina respektive kompetensområden: Socialstyrelsen, IVO, Folkhälsomyndigheten, Strålsäkerhetsmyndigheten, Läkemedelsverket, Kemikalieinspektionen och Allmänna reklamationsnämnden. Även Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bör ingå i denna sammansättning till följd av kommunernas tillsynsansvar för hygieniska verksamheter som erbjuder kroppsbehandlingar.

#### **Övriga förslag**

Utredningens uppdrag omfattar även att bedöma om det behövs en särskild åldersgräns för kroppsbehandlingar med en betydande hälsorisk och om det ska införas krav på näringsidkare om en obligatorisk försäkring.

*Ingen generell åldersgräns för att genomgå kroppsbehandling som syftar till att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk*

Utredningen föreslår ingen generell åldersgräns eftersom vi bedömer att det skydd som redan finns i föräldrabalken (1949:381), socialtjänstlagen (2001:453) samt Förenta nationernas (FN) konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) är ett tillräckligt samhällsskydd för barn under 18 år som vill genomgå en kroppsbehandling med syfte att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk. Utredningen rekommenderar dock att utvecklingen följs och att lämplig myndighet närmare bedömer dels vilka kroppsbehandlingar som på grund av medicinska hälsorisker eller av kulturella skäl kan bedömas behöva särskilda krav på eller rekommendationer om åldersgräns, dels om några undantag ska göras.

En kroppsbehandling är en konsumenttjänst och en personlig angelägenhet och ur ett konsumentperspektiv är frågan om huruvida barn under 18 år får göra en kroppsbehandling eller inte främst en fråga mellan vårdnadshavaren och barnet.

Om en generell åldersgräns på 18 år skulle införas för kroppsbehandlingar skulle det bland annat innebära att barn som har besvärande hårväxt på kroppen, barn med utstående öron eller missprydande ärr eller barn med svår acne inte skulle kunna göra dessa behandlingar före 18 års ålder.

*Inget krav på obligatorisk försäkring för näringsidkaren*

Utredningen föreslår inte någon försäkringslösning för personskador i samband med en kroppsbehandling i syfte att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk. En kroppsbehandling är en konsumenttjänst som erbjuds enligt olika villkor och förutsättningar på en kommersiell marknad. Det är konsumentens ansvar att informera sig om vilket försäkringsskydd som finns för given behandling och komplettera sitt försäkringsskydd därefter.

Utredningens bedömning är att det är svårt att ställa krav på att näringsidkaren ska teckna en försäkring. Skälet för detta är att flera olika verksamheter bedöms av försäkringsbolagen utgöra högriskverksamheter och premien skulle därmed bli för hög för att vara intressant för försäkringstagaren.